מראי מקומות- בכורות מ"ג

מומין אלו

א) **מומין אלו בין קבועין בין עוברים פוסלין באדם**- ע' ב**שואל ומשיב** (קמא, חלק ג', סוס"י ט"ז) שהעיר על מה ש**הרא"ש והרמב"ן** (בהל' בכורות שלו) השמיטו פרק זה, והיינו לכאו' משום שאינו נוגע בזמן הזה, דליכא עבודה. והוכיח השו"מ מהשמטתם דגם ליכא שום איסור על הכהן להטיל מום בעצמו בזמן הה, דאם הי' אסור, היינו צריכין לדעת מה נחשב מום, אע"כ דאין איסור בכך בזמן הזה (אגב, מבואר עכ"פ מדברי השואל ומשיב דנקט לדבר פשוט דבזמן המקדש הי' איסור לכהן להטיל מום בעצמו, ויש לעי' בזה, ואכ"מ).

ב) **אמאי, והא איכא יבלת דלא כתיב באורייתא באדם**- הק' ה**חזון איש** (כ"ו, א'), הא מה דתנן לעיל דיבלת הוי מום בבהמה, אי"ז ענין ליבלת דקרא, דיבלת דקרא היינו ביש בה עצם ופוסלת בכל הגוף, ואי"ז נזכרה כלל אצל בהמה במשניות דלעיל, דיבלת דהבאנו לעיל (מ:) היינו ביש בה שיער ובעין, וכן יבלת דמא. הוא בעין, ואינו ענין ליבלת דקרא, וא"כ אפשר דאינו נכלל ב"מומין אלו" דקתני במתני'. ותי' דנראה דקים לי' דכל מה שפוסל בבהמה, אפי' אם לא קתני לה במתני', פוסל באדם, דמה שסידר מומין דאדם אחר מומין דבהמה וקתני יתר עליהן וכו', משמע דיתר בבהמה מבאדם ליכא, והלכך שפיר קים לי' דיבלת ג"כ פוסלת באדם כמו שפוסלת בבהמה, והי' ק' לו מנ"ל כן, ונקט בשאלתו יבלת הכתובה בפירוש בקרא (אף דג"כ הי' יכול להק' מכל מה דנתרבה מחרוץ או ממום רע, ע"ש).

ג) **שכן נתרבה במצוות**- הק' ה**ראשית בכורים**, ומהו המעלה כלפי מומין דנתרבה במצוות. וכ' דאולי י"ל ע"פ מה דאי' ביומא (לב:) דבגדי לבן יש להם מעלה שנכנס לפני ולפנים, ובגדי זהב יש להם מעלה שכפרתן מרובה, דהא מתכפר בהן כל השנה כולה. וא"כ, י"ל דה"ה כאן, הבהמה עצמה יש לה מעלה שהיא עצמה קרבה על המזבח, ולעומת זה האדם יש לו מעלה שכן מכפר בכל הקרבנות, משא"כ בבהמה שהוא רק קרבן מיוחד. ולפי"ז ה דאמרי' שכן נתרבה במצוות, צ"ל דפרושו הוא במצוות קרבנות דוקא, ולא בשאר מצוות.

ד) **אמר רבא, ל"ל דכ' רחמנא מום באדם מום בקדשים מום בבכור**- הק' ב**חי' הגרי"ז**, הא כבר עשה הגמ' צריכותא מקודם, צריכותא באדם מבבהמה, דלא הוי ידעי' מומין דליתנייהו בהמה, וכל הפרשה נתחדש בשביל דבר שנתחדש בה, וא"כ מה בעי רבא דנילף אדם מבהמה, והניח בצ"ע. **עוד** הק' בחי' הגרי"ז, מה שייך לעשות צריכותא מבכור לקדשים, הרי בכור ג"כ קדשים הוא, וכי בכל הקדשים במיוחד צריך לפרש הכתוב בהם מום, אלא ודאי כולן בכלל, וא"כ ה"נ בכור הו"ל להיות נכלל בכל הקדשים, וצ"ע. וע' ב**הערות להגרי"ש** דכנראה עמד בזה וכ' דחלוק קדושת בכור מקדושת שאר קדשים, שהרי חל קדושתו על מום קבוע, ואינו נפדה במומו, ולכן אינו בכלל שאר קדשים ונידון לעצמו.

ה) **לא לכתוב בקדשים ותיתי מהנך, מה להנך שכן קדושתן מאליהן**- ולכאו' ק', למה צריך סברא חדשה דקדושתן מאליהן, הול"ל שכן קדושתן מרחם, וכמו שכ' לעיל בהא דקדשים אין למדין מבכור. ולכאו' זה סמך למש"כ **ר' גרשום** דאדם אינו חשיב קדושתו מרחם (וכ' כן בהא דלא לכתוב אדם ותיתי מהנך, ואי אמרת מה לבכור שכן קדושתו מרחם, קדשים יוכיח, ומבואר דס"ל דאדם אינו חשיב קדושתו מרחם). והק' ב**הערות להגרי"ש**, למה אין קדושת כהנים מרחם. וצידד ליישב ע"פ מש"כ ה**מגן אברהם** (רפ"ב, ו') דמצות וקדשתו אין שייך בכהן קטן, דהא כתי' וקדשתו כי את לחם אלקיך הו מקריב, וקטן לאו בר עבודה הוא. ואף דלענין איסור טומאה דרשי' חז"ל דהוזהרו הגדולים על הקטנים, מ"מ לא הושלמה כל קדושתו

מרחם, וא"כ שפיר י"ל דלא חשיב קדושתו מרחם.

ו) **מאי איכא בין שאינו שוה בזרעו של אהרן ומשום מראית העין, איכא בינייהו עשה**- כ' **הרמב"ם** (ביאת מקדש ו', ו') דכל מי שיש בו מום מן המומין המיוחדין לאדם ועבד, אע"פ שהוא לוקה, אינו חילל עבודתו. והעיר **המהר"י קורקוס** דלכאו' זהו כנגד הגמ' דכאן, דמבואר דכל החילוק בין שאינו שוה בזרעו של אהרן ובין מראית עין, הוא אם יש עשה או לא, ולפי הרמב"ם נפק"מ בינייהו אם לוקין או לא. וכ' דצ"ל דהרמב"ם הי' לו גירסא אחרת בגמ'. עוד העיר דגם לפי גירסתנו לא א"ש כ"כ, דהא אמרי' דכל הנפק"מ בין מום גמור לשאינו שוה בזרעו של אהרן הוא רק אם חילל עבודתו, אבל לפי רש"י יש עוד נפק"מ באם לוקה או לא, וצ"ע. וע' **במצפה איתן** דגם העיר בזה, ותי' דהגמ' הי' רוצה ליישב אף לשי' ר' יהודה, דאליבא דר' יהודה איכא לאו ג"כ בשאינו שוה בזרעו של אהרן, וע"כ הביא הגמ' נפק"מ דאתי לכ"ע, דהיינו חילול עבודה. **ובדעת** הרמב"ם עדיין יש להעיר, מנין לאו זה בשאינו שוה בזרעו של אהרן. וע' **בחזון איש** (כ"ו, ג'), שהביא מה**תורת כהנים** דמבואר דדרשי' מה שאינו שוה בזרעו של אהרן דנתרבה בלאו. אלא דהעיר דא"כ למה אינו מחלל העבודה, ע"ש מש"כ בזה.

ז) **לא שנו אלא שיש לו לאחריו ואין לו לפניו, אבל יש לו בין לאחריו בין לפניו, פסול**- ע' **בהערות להגרי"ש** דדן אם יכול לגלח מה שיש לו לפניו, וממילא לא יהי' לו אלא לאחריו, ויהי' כשר עי"ז. וכ' דמסתבר דיועיל, ואף דלענין פאה נכרית בקרח ס"ל דלא מהני, היינו משום דע"י פאה נכרית אינו מסיר המום, אלא דרק מכסה המום, אבל גילוח זה אינו כיסוי להמום אלא תיקון להמום, ודומה קצת למה דאי' בכתובות (ע"ה), דכהן שיש רוח רעה בפיו, דיכול ליתן זנגביל או פלפל בפיו ולעשות העבודה, וא"כ י"ל דה"ה כאן.

ח) **זהו מדרשו או גבן**- **פרש"י**, והכי קאמר, זהו או גבן האמור בתורה. והעיר **הרש"ש**, הא לא קתני כן במני'. ותי' דאין כוונת הגמ' לומר דהדרשה הוא מה"או" גופא, אלא דה"או" מגלה שיש לפרש מלת "גבן" בב' מובנים, א' שיש הרבה גבנינים, ב' שהוא מחוסר גבן.

ט) **זהו מדרשו או גבן**- וכ' **רש"י** דר' דוסא לא דרש כן, דהא ר' דוסא לא ס"ל דמה שאין לא גבינים הוי מום. אולם יש לעי', דהא ר' דוסא ס"ל דגבינים השוכבין הוי מום, וא"כ אולי ס"ל דגם אם שתי גבנינים שלו מצטרפות, זהו ג"כ הוי מום, ומשום דדרש או. ו**בהערות הגרי"ש** תי' דדרשה זו דגבן כולל כל היכי תמצא דריבוי גבינים, בין אם הם מצטרפים, או אם שוכבין, אבל אי"ז נלמד מ"או". [ולפי מש"כ **הרש"ש** הנ"ל, דאין שייך ללמוד מ"או" אלא דגבן היינו ג"כ שאין לו גבן, א"ש, ואולי זהו כוונת הגרי"ש].

י) **חוטמו סולד**- **פרש"י**, שהוא קצר בארכו. והק' **הרדב"ז** (ביאת מקדש ח', ז'), הא תנינן מום זה לקמן (מד.) חוטמו גדול או קטן מאבריו, וע"ש מש"כ ליישב. אבל כ' דאפי' לאחר יישובו, פי' **הרמב"ם** נכון טפי, דהרמב"ם פי' דחוטמו סולדה היינו שהוא עקום לצד אחד, ובאמת העיר על רש"י דלכאו' לפי רש"י אי"ז מום, ולמה לא. **עוד** כ' להעיר על מש"כ רש"י דחוטמו בולם היינו דנסתמו נקביו, דיש לעי' אם שייך לחיות בכה"ג.